ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

ΤΟΠΟΧΡΟΝΙΚΟΤΗΤΕΣ

3ο Φεστιβάλ «Πτολεμαΐδα, η πόλη γιορτάZEI»

Παρουσίαση των εικαστικών:

Παναγιώτη Τανιμανίδη | Σάββα Πουρσανίδη

Πτολεμαΐδα, 27/3/2019

Το Σάββατο, 6 Απριλίου 2019, και ώρα 7:00 το απόγευμα, το Παλαιοντολογικό Ιστορικό Μουσείο Πτολεμαΐδας, σε συνεργασία με τον Πολιτιστικό Σύλλογο "Υψικάμινος" και την ομάδα καλλιτεχνών Eordaiart, παρουσιάζουν την εικαστική έκθεση ΤΟΠΟΧΡΟΝΙΚΟΤΗΤΕΣ.

Οι εικαστικοί καλλιτέχνες Παναγιώτης Τανιμανίδης με την ανασκευαστική γλυπτική ανασκόπηση του αφηγηματικού χρόνου της ιστορίας και ο Σάββας Πουρσανίδης με τις υπερμεγέθεις, σχεδόν μπαρόκ ζωγραφικές του συνθέσεις, θα δώσουν μια προωθημένη μορφολογία στο ανακόλουθο του χρόνου της ιστορίας που διαρρηγνύει τους τόπους.

Ακολουθεί το κείμενο παρουσίασης των δύο καλλιτεχνών που επιμελήθηκε ο ιστορικός τέχνης, Μάνος Στεφανίδης:

Παναγιώτης Τανιμανίδης – Σάββας Πουρσανίδης

Δυο σπουδαίοι Πόντιοι καλλιτέχνες

Στην έκθεση της Πτολεμαΐδας, ο Παναγιώτης Τανιμανίδης παρουσιάζει είκοσι σχέδια από το μνημείο για την Γενοκτονία των Ποντίων που έστησε πριν από δυο χρόνια στον Πειραιά. Παράλληλα παρουσιάζει δυο πρόσφατα του έργα τα οποία και αυτά αναφέρονται στη μνήμη, το πένθος, τη συγκίνηση αλλά και την ανάταση. Πιο συγκεκριμένα για το Πυρρίχιο Κύμα πιστεύω τα εξής:

Το μεγάλο έργο τέχνης αντιστέκεται στις εύκολες κατηγοριοποιήσεις και ερμηνείες του ορίζοντας τον εαυτό του με όρους ιστορίας. Το μεγάλο έργο, κρυπτικό και προφανές μαζί,

άλλοτε γελοιοποιεί και άλλοτε τιμωρεί όσους το προσεγγίζουν με ελαφρότητα ή δόλο. Δεσμεύομαι ευθέως με όση γνώση διαθέτω ύστερα από τέσσερις δεκαετίες τριβής με το αντικείμενο να πω: το «Πυρρίχιο Κύμα» που έστησε ο Παναγιώτης Τανιμανίδης στη δυτική άκρη της Πλατείας Αλεξάνδρας εμπρός στη γειτονιά Τσίλλερ του Πειραιά, αποτελεί κορυφαία σύνθεση και μια συγκλονιστική πρόταση μνημειακής γλυπτικής για τον τόπο. Έναν τόπο που γέννησε τη μεγάλη, δημόσια γλυπτική, αλλά που σήμερα την ευτελίζει εύκολα είτε από έλλειψη παιδείας είτε από καταστροφική απελπισία. Εξού και η τραγική έλλειψη σύγχρονων γλυπτών στον πολεοδομικό κάναβο, παρά τους σημαντικούς καλλιτέχνες που διαθέτουμε. Όμως, έλλειψη γλυπτικής σημαίνει απλώς έλλειμμα συλλογικής μνήμης. Έλλειμμα δημοκρατίας τελικά. Το μνημείο της Γενοκτονίας των Ποντίων,

είμαι βέβαιος, θα καταστεί τοπόσημο για τον Πειραιά όπως έγιναν οι «Ομπρέλες» του Ζογγολόπουλου στη Θεσσαλονίκη ή ο «Δρομέας» του Βαρώτσου στην Αθήνα. Κι όπως έγιναν, παρά τη σκληρή όσο και κακόπιστη κριτική, τοπόσημα για το Παρίσι, ο Πύργος του Αϊφελ (1889) ή η Πυραμίδα του Λούβρου πιο πρόσφατα. Ο Παναγιώτης Τανιμανίδης (1959), προικισμένος χειρώνακτας - εικαστικός και ευφάνταστος μαθηματικός, έστησε μια δυναμική όσο και διάφανη καμπύλη στον χώρο προβεβλημένη ιδανικά στο γλαυκό του ουρανού και της θάλασσας, σαν μια γέφυρα που ενώνει αντίθετους κόσμους ή σαν το τεράστιο κύμα - με τη συναισθηματική ορμή του Κύματος του Hokusai - που ξέβρασε τους πόντιους πρόσφυγες από τη Μαύρη Θάλασσα στο επίνειο. Αλλά και σαν το ουράνιο τόξο που βγαίνει τελικά μετά την όποια καταιγίδα. Πράγματι, αυτή η αυστηρή, μεταλλική κατασκευή με τους δεκαεπτά κυλινδρικούς κλωβούς γεμάτους ενθυμήματα και φυλαχτά μεταμορφώνεται μαγικά και ιριδίζει όταν την πυρπολεί το ηλιοβασίλεμα. Σαν φυλαχτό εικόνων. Πρόκειται για ένα σύνθετο έργο υψηλού συμβολισμού που απαιτεί επίμονα (ποντιακό γαρ!) τον χρόνο και την προσοχή του συνήθως βιαστικού ή επιπόλαιου θεατή. Αυτή η απέριττη φόρμα με τις περίπλοκες, μαθηματικές και τεχνικές λεπτομέρειες - αληθινή μοδιστρική γιγαντιαίων διαστάσεων - αφηγείται, μέσω ποιητικών συμβόλων, το δράμα του ξεριζωμού ισορροπώντας τον ρεαλισμό με την αφαίρεση και αποφεύγοντας την οποιαδήποτε ακαδημαϊκή κοινοτοπία. Τα ελατήριά του συγκρατούν τις αντίρροπες δυνάμεις της ροής και της κύμανσης, της πλημμυρίδας και της αμπώτιδος, κουβαλώντας μέσα στους κλωβούς-βαρέλια τα λουκέτα και τα κλειδιά των για πάντα χαμένων σπιτιών, τα τετραβάγγελα της παράδοσης και τα λοιπά σημαίνοντα θυμητάρια ενός βασανισμένου αλλά όχι υποταγμένου λαού. Τις λύρες επίσης ή τα νταούλια με τα οποία υποδέχονταν οι εγκλωβισμένοι πρόσφυγες της Τραπεζούντας εκείνα τα πλοία, που όμως δεν επρόκειτο ποτέ να τους πάρουν. Αλλά και όσοι έφυγαν,

συντηρήθηκαν επί ημέρες μόνο με το ελάχιστο νερό που υπήρχε στα βρώμικα βαρέλια του καταστρώματος. Τότε που χόρευαν ή τραγουδούσαν (!) για να ξεχάσουν την πείνα τους. Αργότερα, ο πατέρας του γλύπτη θυμάται πως άστεγο παιδάκι στην Κοκκινιά έπαιζε το πρωί με το βαρέλι, στο οποίο κοιμόταν το βράδυ. Να γιατί πρωταγωνιστεί αυτή η φόρμα στη σύνθεση συνδυασμένη με το θαλασσοπούλι της προσφυγιάς και τον νεοσσό του, που εμφανίζονται τρεις φορές με τον τρόπο του Χάνς Κρίστιαν Αντερσεν ή του Μέτερλινγκ. Σαν παραμύθι που δεν βολεύεται στον δίσεκτο καιρό και σαν χρησμός. Γίνεται όμως η φρίκη τέχνη; Γίνεται το δράμα ομορφιά; Παρηγορεί μια αισθητική μορφή τη βαθύτερη υπαρξιακή πληγή; Επουλώνεται η απώλεια της γενέθλιας γης; Πόσα μπορεί να διασώσει η τέχνη από το δράμα της Ιστορίας και τον πόνο των ανθρώπων ή των πραγμάτων; Εδώ η απάντηση δεν μπορεί να είναι μονοσήμαντη. Το «Πυρρίχιο κύμα» του Τανιμανίδη που δουλεύεται ως ιδέα από το 1992 και η αρχική του μακέτα εξετέθη το 1994 στην γκαλερί Zade της Βασιλείας για να αγοραστεί αμέσως μετά από τα Frac της Αλσατίας, διαφοροποιείται από τα συνήθη ναρκισσευόμενα ή αυτιστικά έργα μιας ρηχής αυτιστικής εποχής. Κι αυτό γιατί επιχειρεί γενναίο διάλογο με τη φυλετική μνήμη, την ιστορία και την τραγωδία του νεότερου Ελληνισμού χρησιμοποιώντας γενναία, σύγχρονη φόρμα και επιμένοντας πως ένας λαός που χορεύει, που τραγουδάει ακόμα και όταν πενθεί, δικαιούται να ελπίζει.

Στην έκθεση της Πτολεμαΐδας, ο Σάββας Πουρσανίδης παρουσιάζει παλιότερους και νεότερους πίνακές του από την περίφημη σειρά των Μουσικών που τόσο έχουν εντυπωσιάσει το κοινό της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης. Είτε ασπρόμαυρα, είτε έγχρωμα, τα έργα αυτά εικονογραφούν την πάλη του καλλιτέχνη με το αντικείμενο της τέχνης του και με τον χρόνο. Πιο συγκεκριμένα έχω υποστηρίξει:

Στη σύγχρονη τέχνη περισσότερο από τα έργα κοιτάμε τον εαυτό μας που κοιτάει. Ευτυχώς! Παρακολουθούμε δηλαδή τις αντιδράσεις μας εμπρός στο ανοίκειο ή το άγνωστο. Ελέγχουμε το πώς συνήθως διαβάζουμε την πραγματικότητα μέσα από τα κλισέ. Έτσι, οι μηντιακές εικόνες συχνά μας καθοδηγούν ως προς την «κατανόηση» ενός έργου τέχνης, εφόσον η τηλεόραση, με ευθύνη όλων μας, έχει καταστεί το ουσιαστικό «σχολείο» αισθητικής αγωγής και κοινωνικών συμπεριφορών. Η τηλεόραση παράγει πρότυπα και θα ήταν αφέλεια ή υποκρισία να τα παρακάμψουμε. Η ζωγραφική παρά την διαχρονική γοητεία της βολεύεται σε μια δεύτερη θέση. Μήπως θα έπρεπε να αντιδράσουμε; Οι τεράστιες σχεδόν μπαρόκ συνθέσεις του Σάββα Πουρσανίδη συνιστούν μια τέτοια πρόταση για αντίδραση κυρίως λόγω του οπτικού σοκ που δημιουργούν.

Η σύγχρονη τέχνη θέλει –πρέπει– να πάρει θέση και να μας ωθήσει να δούμε την εικόνα του κόσμου κριτικά, να ανακαλύψουμε τις κρυμμένες ερμηνείες του αμφισβητώντας τις παγιωμένες μας ασφάλειες. Να μη φοβόμαστε τον σαρκασμό για τη γελοιότητα που μας περιβάλλει αλλά τη γελοιότητα την ίδια. Αυτό συνιστά μιαν ανοιχτή πρόκληση καθιστώντας τον θεατή συνένοχο του δημιουργού. Ιδού μια καινούρια, όσο και δύσκολη, ελευθερία.

Ο Σάββας Πουρσανίδης τώρα επιμένει σε κάτι που στις μέρες μας θεωρείται δεδομένο (ενώ δεν είναι) ή είναι ξεχασμένο (ενώ δεν θα έπρεπε), το σχέδιο. Εμμανής ο ίδιος του σχεδίου και μάλιστα στην πλέον λεπτολόγο, αναλυτική, ακαδημαϊκή, ακόμη, εκδοχή του, ο ζωγράφος χτίζει με αυτό σώματα, τα σώματα οργανώνουν χώρους, οι χώροι εξαπλώνονται

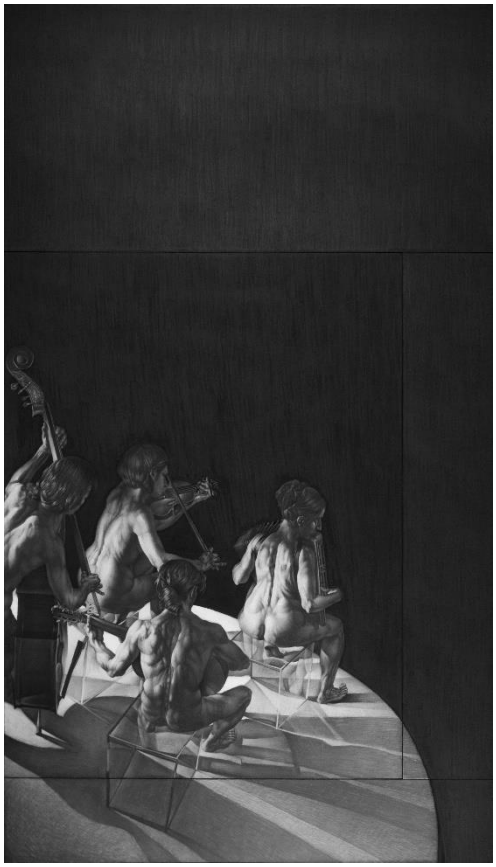

απειλητικοί, η δράση των σωμάτων εν χώρω οδηγεί τέλος σε μιαν ιδιότυπα θεατρική ατμόσφαιρα. Οι τεράστιοι, χειροποίητοι καμβάδες του Πουρσανίδη λειτουργούν σαν σκηνή η οποία μέσα από φώτα και σκιές, μέσα από σιωπές και αιφνίδιους ήχους, ανα-παριστά το συνεχώς αναβαλλόμενο και διαρκώς παρόν δράμα της ύπαρξης. Οι τωρινές συνθέσεις του διατυπώνονται μέσα από μια υποβλητική grisaille διαδικασία η οποία και καθιστά ακόμα πιο πολύτιμη τη δράση του χρώματος. Αυτό που βλέπουμε είναι γυμνές φιγούρες μουσικών, έναν θίασο καταραμένων εορταστών που έρχονται από το πουθενά με τα έγχορδα και τους ζουρνάδες τους για να καταλήξουν σ' ένα ζωγραφικό inferno. Καμία σωτηρία πουθενά. Ιδωμένα τα σώματα υπό έκκεντρες οπτικές γωνίες αιφνιδιάζουν τον θεατή και ταυτόχρονα δημιουργούν αξιοπρόσεχτη ανησυχία. Η επίτευξή του υποδόριου φόβου είναι το μεγάλο κέρδος αυτής της αντισυμβατικής όσο και συνειδητά αναχρονιστικής ζωγραφικής. Ο Πουρσανίδης δεν ενδιαφέρεται για το παρόν, μόνο το παρελθόν τον εμπνέει επειδή εκεί κρύβονται τα μυστικά της μεγάλης δημιουργίας. Τα πράγματα πρέπει να ξαναγίνουν μαγικά αλλιώς δεν έχουν λόγο ύπαρξης. Η μουσική με την εκστασιακή της δυνατότητα και ο χορός με την οργιαστική του διάσταση θα βοηθήσουν για αυτό. Η εικόνα έπεται. Η ζωγραφική στέκει τώρα ως ο χρονικογράφος του συντελεσθέντος θαύματος. Οι αναφορές του Πουρσανίδη είναι αρκετές όσο και το στιβαρά κατακτημένο του ύφος. Από το Velicovic στα ανατομικά σχέδια του Vesalius, και από τον κλασικισμό του David στα τερατικά σώματα του Bacon. Ενωτικό στοιχείο όλων αυτών η γοητεία του σχεδίου, και η απελευθερωτική δυνατότητα της μουσικής. Μόνο που αυτή η τελευταία ούτε ερμηνεύεται ούτε περιγράφεται.

Στην εποχή που οι εικόνες κατακυριεύουν τα πράγματα επειδή η ορατότητα κατάντησε δυνάστης και που υπάρχει μόνο ό, τι φαίνεται, η ζωγραφική ζητεί εκ νέου να εκπληρώσει την παλιά της αποστολή: Να μεσιτεύσει δια του ορατού στο αόρατο και να ξαναδιεκδικήσει τη ψυχή των πραγμάτων κατοχυρώνοντας όμως πάνω απ’ όλα το σώμα τους. Αν ο Duchamp μέσα από μία ντανταϊστική άρνηση καταδίκαζε τη ζωγραφική του αμφιβληστροειδούς ως χυδαία, σήμερα η ζωγραφική, υπό προϋποθέσεις, αναλαμβάνει μία σταυροφορία εναντίον της χυδαιότητας του ορατού και διεκδικεί την επιφάνεια-θεοφάνεια εκείνου που κρύβεται πίσω από την όραση. Του σώματος που αναζητεί την αθανασία του. Των “καταραμένων” σωμάτων του Πουρσανίδη που όμως ονειρεύονται μέσα από την κόλαση έναν παράδεισο.

Μάνος Στεφανίδης

αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών

Εκθέτουν στον χώρο της πινακοθήκης του Παλαιοντολογικού Ιστορικού Μουσείου Πτολεμαΐδας, οι εικαστικοί: **Παναγιώτης Τανιμανίδης, Σάββας Πουρσανίδης**

Επιμέλεια έκθεσης: **Μάνος Στεφανίδης, Αλεξάνδρα Τσιτσιντά**

Συντονισμός / Οργάνωση: **Eordaiart**

Αλληλεπίδραση: **Χάρης Κοντοσφύρης**

Συνυποστήριξη επικοινωνίας: **Φλώροι εικαστικοί / 3εργαστηριο Ζωγραφικης ΤΕΕΤ Π.Δ.Μ**

Τα εγκαίνια των εκθέσεων στο Παλαιοντολογικό Ιστορικό Μουσείο Πτολεμαΐδας θα γίνουν το Σάββατο, 6 Απριλίου 2019

Διεύθυνση: 28ης Οκτωβρίου, 1

Διάρκεια έκθεσης: 6 Απριλίου – 31 Μάϊου 2019

Ώρα εγκαινίων: 19:00

Ωράριο Μουσείου: 8:00 – 14:30 (εκτός Σαββάτου και Κυριακής)

Ξεναγήσεις με ραντεβού, στο 6974753258

Τηλέφωνα επικοινωνίας: 2463054444